

شعبہ سائنس و ٹیکنالوجی
پرنسپل جامعہ اسلامیہ اسلامیہ

مکھاروڈنگ

فروری ۲۰۱۸ء

مسعود پور سید اقبالی

قال رسول الله ﷺ: «يخرج ناس من المشرق فيوطنون للمهدى سلطانهم.»^۱
طلوع می‌کند آن افتاب پنهانی
ز سمت مشرق جغرافیای عرفانی^۲

مهدویت راز سر به مهر الهی در فصل خزان تاریخ و آخرین کورسوی امید در دل شب‌های سرد و دیجور و تنها فریاد دعوت و صیحه بیداری در متن غفلت‌های هزار توی آخرالزمان است.
مهدویت تنها راه فراروی انسان معاصر و آخرین کشتی نجات جهان پر آشوب و به غرقاب افتاده امروز است.^۳

مهدویت رمز حیات، بقا، هویت^۴ و انرژی فوق‌هسته‌ای شیعه در قرون و اعصار است، اما و صد اما که تاکنون تنها در حد روشن کردن یک چراغ فتیله‌ای از آن بهره گرفته است! جامعه شیعه بلکه جهان اسلام و جامعه جهانی هنوز هم از ضرورت‌ها و ظرفیت‌های اکسیر حیات بخش مهدویت که مس وجود انسان‌ها را به زر ناب بدل می‌سازد، به شدت غافل است.

حقیقت این است که مهدویت به لحاظ اهمیت و ضرورت بی‌بدیل و به لحاظ ظرفیت و قابلیت، نامحدود است. به راستی که ظرفیت مهدویت برای کار اعتقادی، فرهنگی، هنری و ... حدی نمی‌شناسد!
باید مروری دوباره به این ظرفیت‌ها و ضرورت‌ها داشت و به باز کاوی و بازخوانی دوباره آنها پرداخت تا شاید زمینه‌سازان و پیش‌گامان تبار سلمان، با بصیرت و سرعت بیشتری گام بردارند و با پرسش‌ها و قدم‌های بلند و پر صلابت خود، راه را نزدیک کنند که «انّ الراحل الیک قریب المسافة»^۵.

ضرورت‌ها

مهدویت همچون منشوری است با ابعاد متعدد و وجوه مختلف. همین است که می‌توان به عدد منظرها و روی کردهای آن (اعتقادی، فرهنگی، هنری، تربیتی، عرفانی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، تاریخی، فلسفه تاریخ، انسان‌شناختی، روان‌شناختی و ...) از ضرورت‌های آن گفت‌وگو کرد.

برای تبیین ضرورت و بیان اهمیت مهدویت با روی کرد اعتقادی و از منظر آیات و روایات: الف) گاهی از آیات و روایات وارده در اهمیت امامت و ولایت و آثار و کارکردهای آن، استفاده می‌شود. آیاتی همچون: آیه اکمال^۱، تبلیغ^۲، ولایت^۳، اولی الامر^۴، هدایت^۵، مودت^۶ و روایاتی مانند: «بُئی الاسلام علی خمس ... و ما نودی بشیء کما نودی بالولاية»^۷، «لولا الحجة لساخت الارض باهلها»^۸، روایت تقلین و روایت امام رضا علیه السلام در بیان اوصاف و شئون امام و جایگاه رفیع امامت^۹ و ...

ب) گاهی هم به آیات و روایات ویژه مهدویت تمسک می‌شود. در این‌جا از باب ﴿و ذَکَرْنَا فَاِنْ الذِّکْرٰی تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِیْنَ﴾^{۱۰} تنها در حد ترجمه و نه بیشتر به برخی روایات ویژه مهدویت اشاره‌ای خواهد شد که گاهی نم بهتر از خشکی است. بگذر از این‌که برای انفجار انرژی‌های متراکم و اشتعال جنگل‌های آماده، نه غرش صاعقه که برق جرقه‌ای کافی است.

۱. پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

من مات و لم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة؛ هر که بمیرد و امام زمان خود را نشناسد، به مرگ جاهلیت مرده است.

برای دستیابی به فهم بیشتر و درک لایه‌های عمیق این روایت تأمل در سؤالات زیر و تلاش در پاسخ‌گویی به آنها، بسیار راه‌گشاست:

یکم. آیا نقل‌های متفاوت این روایت متواتر، تفاوتی معنایی با یک‌دیگر دارند؟
دوم. با توجه به آیه «استجیوا لله و لرسول إذا دعاکم لما یحییکم»^۱ مقصود از مرگ چیست؟
سوم. آیا مقصود از معرفت، تنها یک شناخت ذهنی است؟ یا علاوه بر آن باید تبعیت و اطاعت را هم در پی داشته باشد؟ به چه دلیل؟

چهارم. «امام زمانه» چه تبیین و تحلیلی دارد؟ و چه معرفتی به امام باعث نجات از مرگ جاهلی است؟ آیا معرفت به حسب و نسب و فضایل ایشان یا معرفت به حق ولایت ایشان؟
پنجم. مراد از «مینه جاهلیه» چیست؟ آیا با توجه به کلام امام باقر علیه السلام که در توضیح «مینه جاهلیه» فرمود: «مینه کفر و نفاق و ضلال»، مقصود مرز بین اسلام و کفر است؟
تأمل در مفاد و محتوای این حدیث گران‌سنگ، برگزاری همایشی مستقل را می‌طلبد که امید است مراکز فرهنگی و دانشگاهی به آن اهتمام ورزند.

۲. امام عسکری علیه السلام از پدر بزرگوارشان امام هادی علیه السلام چنین نقل می‌فرماید:

لولا من یبقی بعد غیبة فائسنا من العلماء الراعیین الیه، و الدالین علیہ، و الذابین عن دینہ بحجج اللہ، و المنقذین للضعفاء عباداللہ من شہاک ابلیس و مردنہ، و من فطخ النواصب، لما بقی أحد إلا ارتد عن دین اللہ و لکنرهم الذین یسکون أرتة قلوب ضعفاء السیفة، کما یسک صاحب السفینة سائرنا، اولئک لهم الافضلون عندالله عزوجل!

اگر نبودند عالمانی که پس از غیبت قائم ما دعوت و راهنمایی به او کنند و با برآین محکم الهی از دین او دفاع کنند و بندگان ضعیف خدا را از دام‌های شیطان و سرکشان و ناصبی‌ها نجات دهند، هیچ‌کس باقی نمی‌ماند مگر آن‌که از دین خدا بر می‌گشت. لکن این چنین عالمانی هستند که همواره دل‌های شیعیان ضعیف را هم چون ناخدای یک کشتی در دست دارند. این عالمان برترین عالمان در پیش‌گاه خداوندند.

هر یک از واژه‌ها و عناوین «دعوت»، «راهنمایی»، «دفاع» و «نجات» بار معنایی و ویژگی‌های خاص خود را دارند و شیوه‌ها و شکل‌ها و راه‌کارهای ویژه را می‌طلبند. اندیشه در هر یک از این‌ها ما را با عمق بیشتری از روایت آشنا می‌کند.

۳. زراره می‌گوید از امام صادق علیه السلام شنیدم که چنین فرمود:

ینادی مناد من السماء: «إن فلانا لفسو الامیر» و ینادی مناد: «إن علیا و سیمته لهم الفائزون».

قلت: فمن یقاتل المریدی بعد هذا!

فقال: إن السیطان ینادی: «إن فلانا و سیمته لهم الفائزون - لرجل من بنی امیة».

قلت: فمن یعرف الصادق من الکذاب!

قال: یعرفه الذین کلتوا بیرون حردیننا و بقولون إنه یكون قبل ان یكون. و یعلمون المرسم لهم المحققون الصادقون!

نداکنده‌ای از آسمان ندا می‌کند که: «فقط فلانی امیر است» و دیگری ندا می‌کند: «فقط علی و پیروان او رستگازند».

گفتم: پس چه کسی پس از این یا مهدی می‌جنگد؟

فرمود: فردی از بنی امیه (سفیانی) و شیطان هم ندا می‌دهد: «همانا فلانی و پیروانش رستگارند»

گفتم: پس چه کسی می‌تواند راست‌گو را از دروغ‌گو تمیز دهد؟

فرمود: کسانی آن را از هم تمیز می‌دهند که همواره حدیث ما را نقل می‌کنند و پیش از آن که اتفاقی واقع شود، می‌گویند که آن واقع خواهد شد و می‌دانند که آنان همان برحقان راست‌گویند.

در مصاف نهایی حق و باطل و در آستانه نهایی شدن تکلیف دو جبهه و تلاش هر یک، جهت یک‌سره کردن کار و در فضای پر فتنه و وهم‌آلود و تاریک آخرالزمان، تنها راه نجات از چنگال عفریت نیرنگ و بازار دغل و تنها معیار شناخت راست‌گویان و دروغ‌گویان، انس با کلام اهل‌بیت:، نقل پیوسته سخنان نو و تازه ایشان و فهم عمیق و فقیهانه آن (کانوا یروون حدیثنا) و پیش از فرارسیدن و وقوع این حادثه بزرگ و نفس‌گیر از آن سخن گفتن و آن را به گفتمان غالب مبدل ساختن (بقولون) و مزاج‌ها را از پیش نسبت به آن واکنش‌دهی کردن (أنه یكون قبل أن یكون) و اهل‌بیت و پیروان آنها را برحق و راست‌گو دانستن است.

تأمل در جمله «و یقولون انه یكون قبل ان یكون» نکات ارزش‌مندی را به همراه دارد. از اینها که بگذریم، هر یک از روایات ذیل بسیار تأمل‌برانگیز و هشدار دهنده و پرثمر است:

افضل اعمال امنی انتظار فرج من الله عزّوجلّ.

المریم عرفنی حجتك فانك ان لم تعرفنی حجتك ضللت عن دینی^{۲۳}

السلام علیك یا باب الله الذی لا یؤتی الا منه. السلام علیك یا سبیل الله الذی من سلك غیره ضلک^{۲۴}

لا اجتی بك بدلا و لا اتخذ من دونك ولیا.^{۲۵}

فابدل نفسی و مالی و ولدی و الصلی و جمیع ما خولنی ربی بین یدیک و بین تصرف امرک و سربیک.^{۲۶}

یخرج ناس من المسترق فیوظنون للمبردی سلطانه. و ...

ظرفیت‌ها

معارف بلند مهدویت و آموزه‌های بالنده آن، چنان ظرفیت بالای آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و هنری دارد که به یقین می‌توان ادعا کرد، چنانچه دهها نشریه، سایت، مرکز، موسسه، پژوهشکده و دانشکده، با روی کردهای مختلف براساس آن نظریه‌پردازی کنند و تا دهها سال دیگر از آن بگویند، بنویسند و تولید کنند، باز هم نخواهند توانست عقب افتادگی بر جامانده از رخوت قرن‌ها را جبران کنند.

گاهی به راستی آدمی از غنای منابع و فقر پژوهش‌ها و آثار موجود در شگفت می‌ماند که این دو چه تناسبی با هم دارند! به راستی، مهدویت که رمز مانایی و هویت شیعه به شمار می‌رود و شیعه بی او هیچ است و امامی که تجلی اسماء حسنا و آیت غیب‌الغیوب الهی است و خاتم اوصیا و کعبه آمال همه انبیا و اولیا و واسطه فیض خداست و هستی بی او درهم می‌ریزد و زمین اهلش را فرو می‌برد، چگونه تا این اندازه می‌شود از او غافل ماند؟ گویا ابلیس همه سواره‌ها و پیاده‌های خود را بسیج کرده تا این حقیقت سترگ به فراموشی سپرده شود. در ذیل آیه «قال رب فانظرنی الی یوم یبعثون قال فانک من المنظرین الی یوم الوقت المعلوم»^{۲۷} که شیطان از خداوند تا روز قیامت مهلت می‌خواهد و خداوند نه تا روز قیامت که تا روز معلوم به او مهلت می‌دهد، امام صادق علیه السلام می‌فرماید که مقصود از «یوم الوقت المعلوم» عصر ظهور است. در آن زمان، شیطان به دست امام زمان علیه السلام کشته می‌شود. عصر ظهور، شکستن شبسه عمر شیطان و پایان حیات اوست. از همین‌رو، شیطان سرسخت‌ترین دشمن امام علیه السلام، به شمار می‌رود و تمام تلاش و ترندهای خود را در جهت تخریب این حقیقت سترگ و تأخیر

برپایی دولت کریمه به کار می‌برد و همه سواره‌ها و پیاده‌های خود را برای مبارزه با آن به کار می‌گیرد. امیدواریم «مشرق موعود» تیری باشد در قلب شیطان و چراغی فراراه عاشقان و رهروان.

از ورای دریاها
وز پشت ابرها
ز سمت مشرق
در امتداد خورشید
به سوی قبله
قایقی می‌آید
با بیرقی افراشته
به رنگ شفق
با کوله‌باری از نور
و مرغانی همراه
با ناخدای عشق

● سردبیر

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی: پی‌نوشت‌ها:

۱. رسول خدا ﷺ فرمود: «مردمی از مشرق زمین (ایران) به یا می‌خیزند و برای حکومت مهدی عج زمینه‌سازی می‌کنند.» (سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۱۳۶۸، ج ۴۰۸۸؛ بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۸۷)

۲. قصر امین پور.

۳. «السلام علیک یا سبیل الله الذی من سلک غیره هلك»، «لایتنفی یک بدلاً و لا اتخذ من دونک ولیاً» (مفاتیح الجنان، زیارت حضرت صاحب‌الامر عج)

۴. «من مات و تم بعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة»، (از احادیث متواتر شیعه و اهل سنت)

۵. دعای ابوحمزه.

۶. سوره مائده، آیه ۳.

۷. سوره مائده، آیه ۶۷.

۸. سوره مائده، آیه ۵۵.

۹. سوره نساء، آیه ۵۹.

۱۰. سوره وعده، آیه ۷.

۱۱. سوره شوری، آیه ۲۳.

۱۲. نک: وسائل الشیعة، ج ۱، صص ۷-۱۹.

۱۳. اصول کافی، ج ۱، ص ۱۷۸ و ۱۷۹؛ بحارالانوار، ج ۲۳، ص ۲۸.

۱۴. اصول کافی، ج ۱، ص ۱۹۸؛ بحارالانوار، ج ۲۵، ص ۱۲۰.

۱۵. الذاریات، آیه ۵۵.

۱۶. غیبت نعمانی، ص ۱۲۹؛ کمال‌الدین، ج ۲، ص ۴۰۹؛ بحارالانوار، ج ۲۳، ص ۲۶-۹۵؛ مستند احمد، ج ۱، ص ۴۱۶؛ صحیح مسلم، کتاب الاماره، ص ۲۳. اهل تشیع و تسنن این حدیث را به گونه متواتر اما مختلف نقل کرده‌اند.

۱۷. برای آگاهی از نقل‌های مختلف از تک: فقیه ایمانی، نجات از مرگ جاهلی.

۱۸. سوره انفال، آیه ۲۴.

۱۹. بحارالانوار، ج ۲، ص ۶.

۲۰. غیبت نعمانی، ترجمه غفاری، ص ۱۷۶؛ بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۲۹۵.

۲۱. منتخب‌الانوار، ص ۶۲۹، به نقل از کمال‌الدین.

۲۲. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۳۷.

۲۳. مفاتیح الجنان، زیارت حضرت صاحب‌الامر عج.

۲۴. همان.

۲۵. همان.

۲۶. سوره ص، آیه ۷۹ - ۸۱.

